Söğüt

Türk Edebiyatı Dergisidir

YIL 2 – SAYI 10
TEMMUZ - AĞUSTOS 2021

(İki ayda bir yayımlanır)

KURUCUSU
NEVZAT KÖSOĞLU

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş. ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Ertuğrul Alpay

BASKI
Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic Ltd Şti
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Odin İşmerkezi No28/1
Zeytinburnu /İstanbul
Sertifika Numarası: 40619

YILLIK ABONELİK BEDELLERİ
6 sayı abone bedeli **150 ₺**
6 sayı kurum abonelik bedeli **250 ₺**

ISSN
2687-6523

ABONELİK
www.sogutdergisi.com/abonelik

Abonelik bağlantısına gitmek için kare kodu telefonunuza okutabilirsiniz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Sinan Terzi

EDİTÖR
Tuğçe Meç

DANIŞMA KURULU
Asuman Güzelce
Ayşegül Büşra Paksoy
Bahtiyar Aslan
Cengizhan Orakçı
Göktürk Ömer Çakır
Metin Savaş
Misli Baydoğan
Oğuzhan Murat Öztürk
Senail Özkan
Şerif Aydemir

İLETİŞİM
sogut@otuken.com.tr

GRAFİK TASARIM
GNG Tanıtım

Söğüt'te neşredilen nesir ve şiirlerin tüm yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Matbu veya dijital başka mecralarda kullanımları, yayınevinin iznine tabidir.

Sevgili *Söğüt* ailesi, yazılarınızı Times New Roman fontunda, 12 punto, 1.15 satır aralığında iki yana yaslı bir şekilde gönderebilirsiniz. Referans vereceğiniz metinler için Chicago dipnot ve kaynakça sistemini kullanmanızı rica ederiz.

SÖĞÜT'TEN

SİNAN TERZİ

Söğüt, 10. sayısıyla yine huzurlarınızda. İlk sayıdan beri Türk edebiyatının temel taşı sayılan isimler üzerinden hazırladığı dosyalar, birbirinden değerli kalemlerden hikâyeler, şiirler, deneme ve incelemelerle *Söğüt* emin adımlarla yoluna devam ediyor. Dergimize katkı veren, taş üstüne taş koyan herkese minnettarız. "Bu kişilerin değil; bir fikrin, bir inancın, bize dair en gür sesin, bizim türkümüzün dergisidir," demiştik en başta. Tavrımızda en ufak bir değişiklik yoktur. *Söğüt* sayesinde Türk edebiyatı içerisinde sesini duyurabilen nice genç kalemler olmuş, bundan sonra da olmaya devam edecektir.

Bu sayıda dosya konumuz Yunus Emre oldu. Yunus Emre en derin fikirleri en sade kalıplar, en yalın kelimelerle ifade edebilme gücüne sahip bir şahsiyetti şüphesiz. Belki de bu sebeple Türk-İslam coğrafyasının pek çok yerinde makamı olan, "bizimdir, bizdendir" diye sahip çıkılan biri oldu hep. Arka toprağı nerede olursa olsun, milletimizin toprağında maya oldu Yunus Emre. Âlimin de avamın da aynı aidiyet hissiyle sahip çıktığı, aynı coşkuyla şiirlerini okuduğu şair oldu. Yunus Emre bir kişi miydi, birden fazla mıydı tartışmaları ilim dünyasında her dönem yapıldı. Ortaya çıkan her seferinde Yunus Emre'nin bir öz, bir ruh, bir maya olduğuydu. Yunus Emre mayasıyla nice nesiller geldi geçti bu topraklardan. Nice kuytulara "Yunus'undur!" diyerek türbeler yapıldı. Millet, ruhuna hep sahip çıktı. Türk milletinin pak İslam anlayışının ve aşkının tezahürü olan Yunus Emre'yi rahmetle yâd ediyor, herkesi Yunusça düşünüp, Yunusça konuşmaya davet ediyoruz. Ona çok ihtiyacımız var.

"Derviş Yunus gel imdi / Ummanlara dal imdi"

DOSYA

CEMAL KURNAZ'A SORULAR: ŞAİR EVLİYA **TUĞÇE MEÇ** / 08

YUNUS EMRE'NİN TÜRK DİLİ TARİHİNDEKİ YERİ ÜZERİNE **ALİ AKAR** / 13

ÂŞIK YUNUS'UN DERTLİ DOLABI **DOÇ. DR. TÜRKAN ALVAN** / 24

BİR CÖNK, KAÇ YUNUS? **ALİ DUYMAZ** / 28

EFSANENİN GERÇEKLE MÜCADELESİ YA DA ÜNYE'DE ŞEYH YUNUS EMRE TÜRBESİ **MEHMET GÜNEŞ** / 39

SEZAİ KARAKOÇ'UN GÖNLÜNDEKİ YUNUS EMRE **YAĞIZ GÖNÜLER** / 43

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN ŞİİRİ ÜZERİNDE YUNUS EMRE ETKİSİ **EMRE KURBAN** / 49

YUNUS, ÇAĞINA DÖNMÜŞ **MEHMET BİLAL YAMAK** / 55

DEĞİL **MEHMET ALİ KALKAN** / 58

DENEME

ÂŞIK FEYMANİ **MEHMET ALİ KALKAN** / 67

YAPAY ZEKÂ ŞİİR YAZABİLİR Mİ? **M. SADİ KARADEMİR** / 99

KAYBOLMAK GİBİSİ YOK **MUSTAFA UÇURUM** / 130

GALİP AĞABEY İLE MUHLİS EMİ (BİR EDEBİYAT TÜRÜ ÖNERİSİ OLARAK KURMACA GÜLDÜRÜ) **DURSUN AYAN** / 154

LALELER KAN OLDU **ÜMMÜ BURÇİN ÖZKAN** / 178

BİR NİGEHBÂN: YUSUFCUK KUŞU **CANSU COŞKUN** / 188

"HANGİ ÇAĞDAYIZ ABİ?" **EMİRHAN EDER** / 191

İNCELEME

DESTANLAR BURCU'NDAKİ ŞAİR **HAYRETTİN DURMUŞ** / 79

DURSUN GÜRLEK'İN İBNÜLEMİN BİYOGRAFİSİNİN İKİNCİ CİLDİ: *DÂRÜ'L-KEMÂL VE ERBÂB-I KEMÂL* **DR. ÖMER GÖK** / 102

EMİNE IŞINSU'DAN MEHMET ÇINARLI'YA MEKTUPLAR **ŞABAN ÖZDEMİR** / 115

HAKAN GÜNDAY VE *DAHA*'SI **GAMZE GÜL** / 145

"EBEDÎ HADİMÜ'L HARAMEYN" İDRİS SABİH GEZMEN'İN AZİZ HATIRASINA SAYGI DURUŞU **ERHAN PAŞAZÂDE** / 167

AŞK VE TELAFİ: YİNE ORADA **FURKAN KORKUT** / 184

HİKÂYE

MEYDANIN SESİ
HASAN ERİMEZ / 59

YIRTIK ATLAS
SALİHA FERŞADOĞLU İLHAN / 84

HASRET
SAMET ÇILDAN / 94

ÖLÜMDEN BETER
UMUT SAMİ YILMAZ / 108

TEK ATIMLIK KURŞUN
ELİF ARPACI / 111

SEYİR DEFTERİ II
ASUMAN DEMİR / 134

MAVİ BOZKIR
NİSA ESER / 139

HELVA
EMİNE BAKAR / 149

SELİM'İ NASIL YEDİM?
AYŞE YAZICI YAVUZ / 162

ÇENTİK
MENEKŞE ERCAN PEKEL / 181

CC.
DURMUŞ BEYAZIT / 193

PANZEHİR
ÖZAY ERDEM / 200

ŞİİR

YAZ GECESİ
NESLİHAN MAGUNACI / 83

BAŞKA DALDA VURULMAK
MUHAMMET DURMUŞ / 92

ZİYAN ZİYÂ
İBRAHİM DAŞ / 107

GÖZLER
ÖMER BURAK SERT / 133

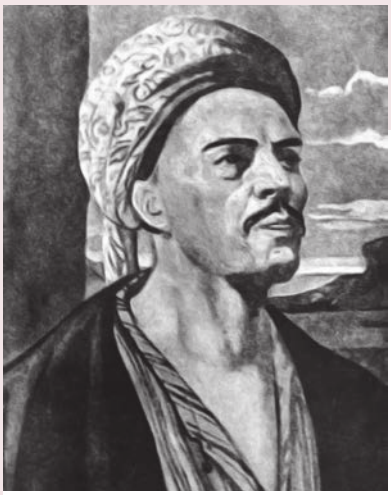
SIR
FATMA AKSU / 144

TURKUAZ SEREMONİ
M. SADİ KARADEMİR / 160

DAĞIN GERGİN KARNI
AYŞENUR ÜNAL / 177

YOK OLUŞ KÜLLERİ
KEVSER EKE / 183

SEVGİNİN HÂLLERİ
GÖKHAN AKÇİÇEK / 199

DOSYA:

YUNUS EMRE

CEMAL KURNAZ'A SORULAR:
ŞAİR EVLİYA

■ RÖPORTAJ: TUĞÇE MEÇ

HOCAM MERHABA, ÖNCELİKLE RÖPORTAJ TEKLİFİMİ KABUL ETTİĞİNİZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİM. SİZİN GÖZÜNÜZDEN YUNUS EMRE'Yİ KISACA TANIMAKLA BAŞLAYALIM. CEMAL KURNAZ'IN DÜNYASINDA YUNUS EMRE KİMDİR? ■

C.K. Benim gözümde Yunus Emre Türkiye'nin ilk şair evliyasıdır. Evliya şair de denebilir. O hem şairdir hem de evliya.

Türk halkı evliya kelimesini velî yerinde kullanır. Tarihte birçok evliya yetişmiştir. Birçoğu kendilerini gizleyerek gelip geçmiştir. Bunların pek azı şiir söylemiştir. Şiir söyleyenler bir bakıma kendilerini ifşa etmiş, bilinmek istemiştir. Onların nutuk ettikleri ilahî nefesleri, millet ortamına bırakılmış sesli mesajlar gibidir. Böylece nasibi olan gönülleri bereketlendirerek yaşamaya devam ederler.

Yunus Emre de bunların başında gelir. Yaşamış olduğu tasavvufi tecrübeyi dile döküp bizlerle paylaşmasaydı, belki de biz onu hiç bilmeyecektik. Nitekim Yunus'u yetiştiren Tapduk Emre hakkında bildiklerimiz onun söylediklerinden ibaret. Bir bakıma meşhur meçhul. Halka Tapduk manasını saçtığına göre, onu Tapduk'un sözcüsü olarak değerlendirebiliriz.

Peki, Yunus hiç şiir söylemese ne olurdu? Cevabı basit. "Hiç şiir söylememiş bir velî" olurdu. Onun Yunusluğundan bir şey eksilmezdi ama o zaman edebiyatın konusu olmazdı.

O şiirleriyle bilindi ve edebiyatın konusu oldu. "Yûnus bir söz söylemiş hiçbir söze benzemez", "Yûnus bu sözleri çatar halka ma'rifet satar", "Bu bizden öndin gelenler ma'nîyipinhân dediler / Ben anadan doğmuş gibi geldim ki üryân edem" benzeri sözleri, şiirde de özgün söyleyiş peşinde olduğunu gösterir.

O sadece şiir söylemekle kalmadı. Türklerin yeni yurdu Anadolu'da, Arapça ve Farsça ile rekabette zorlanan Türkçeyi bir edebî dil seviyesine yükseltti. Dinin ve tasavvufun kavramlarını Türkçe ifade ederek bir edebiyat geleneği oluşturdu.

13. YÜZYIL İLE 14. YÜZYIL BAŞLARINDA YAŞAYAN YUNUS EMRE'NİN ARUZLA YAZDIĞI ŞİİRLERİNDEN HABERDARIZ. ELBETTE ARUZLA YAZMAK TEK ÖLÇÜ DEĞİLDİR FAKAT DİVAN EDEBİYATININ 13. YÜZYILDA BAŞLADIĞINI GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURURSAK, YUNUS EMRE, İLK DİVAN ŞAİRLERİNDEN BİRİ OLARAK DA KABUL EDİLEBİLİR Mİ?

C.K. Edebiyatın tasnifi ve isimlendirilmesi, modern zamanların meselesidir. İslami dönem Türk edebiyatı bir bütündür. Bu edebiyatı, alt dallarıyla birlikte, caddeleri, sokakları, meydanları olan bir büyük şehir gibi düşünelim. Kendi içinde müştereklikleri ve farklılıkları barındıran bir bütün.

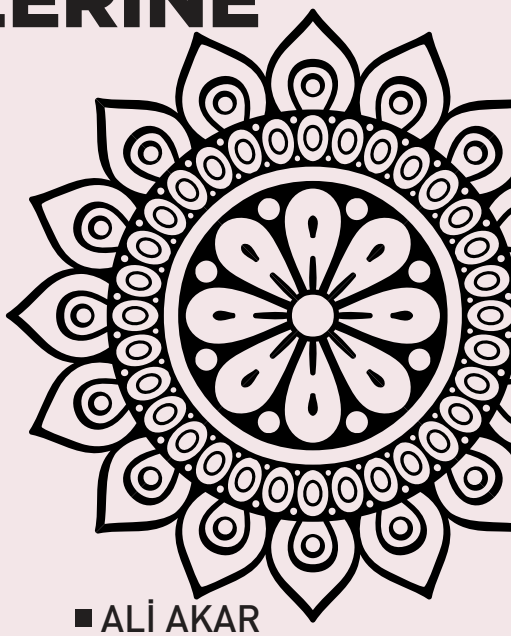
Yunus, her kafiye harfinde şiirler söyleyip, divan tertip ettiğine göre şairliğini önemsiyordu. Şimdiki bilgilerimize göre Anadolu sahasında tertip edilmiş ilk Türkçe divan ona aittir. Sonradan gelişecek olan divan edebiyatı, kendine özgü teşbih, mecaz kadrosu ile farklı bir çizgide gelişse de aruzla yazılmış, dinî veya tasavvufi eserler de bu edebiyatın kapsamı içerisindedir. Yunus da Türkiye'nin ilk divan şairidir.

YUNUS EMRE'NİN VE MÜRŞİDİ TAPDUK EMRE'NİN, HACI BEKTAŞ-I VELİ VE DOLAYISIYLA BEKTAŞİLİK İLE BAĞLANTISI NEDİR?

C.K. Bu gibi soruları konunun uzmanlarına sormalı. Ben bu konuda kendimi yetkin görmem. Ancak yine de görüşümü söyleyeyim.

Bizim millet, menkıbeyi kişiden önde tutar. İçinde keramet bulunan olağanüstü anlatılardan hoşlanır. Bunların doğruluğundan şüphe

YUNUS EMRE'NİN TÜRK DİLİ TARİHİNDEKİ YERİ ÜZERİNE

■ ALİ AKAR

Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Muğla.

Türk Diline Kimse Bakmazdı

Türkler tarihleri boyunca büyük devletler kurmuşlar, güçlü ordulara sahip olmuşlar, önemli bilginler, şairler yetiştirmişler; bütün Avrasya'yı birkaç bin yıl boyunca şekillendirmişlerdir. Bu meziyetlere sahip olan milletin, kendi diline sahip çıkması hususunda aynı şeyleri söyleyemeyeceğiz. Türk kültür tarihinde bu konuda birçok iniş çıkışlar yaşanmıştır. Çoğu, "inişli" olan bu durumla ilgili ilk bilgileri Bilge Kağan'ın sitemli ifadelerinden öğreniyoruz. Bilge Kağan, Çin'deki bir ayaklanmayı bastırmak üzere sınır garnizonlarının birinde görevlendirilen Türk beylerinin Çince isimler alıp Çinlileştiklerinden yakınıyordu *Köl Tigin Yazıtı*'nda. Bilge Kağan öldükten ve imparatorluğu yıkıldıktan birkaç yüzyıl sonra torunları, Orta Asya'nın büyük bir bölümüne hâkim yine oldular fakat kurdukları devletlerin yazışma ve devlet dili olarak kendi dilleri

yerine Farsçayı kabul ettiler. Hatta öyle ki Gazneli hükümdarların himayesinde ünlü Fars destanı *Şehnâme*'yi yazan Tuslu Firdevsi, eserinde İran ve Turan arasındaki savaşları anlatırken Turanlıları, yani Türkleri yerin dibine batırmış, bu Fars şairi, velinimetlerinin sarayında onlara ağır eleştirilerde bulunmuştu.

Gaznelilerden bürokratik geleneğini kopyalayan Selçuklular da devletlerinin yazışma dili olarak Farsçayı kabul ettiler. Bu gelenek, onların uzantıları olan Anadolu Selçuklularına da aktarıldı ve iki yüz yıl boyunca Anadolu'daki bu Türk devletinde Fars kâtipler Türk beyleri adına Farsça fermanlar yazdılar. Bu sürede Âşık Paşa'nın dediği gibi "Türk diline kimesne bakmaz / Türklere hergiz gönül akmaz" oldu. Türkçe ise bir "tagî lisan", yani dağlıların, kaba saba insanların saygın olmayan dili olarak görüldü. Neyse ki aşağıdaki satırlarda anlatacağımız gibi gün dolandı devran döndü ve Türkler, kendilerinin de dilleri olduğunun farkına vardılar.

Diğer taraftan Gaznelilerin siyasi mirasçıları olan Orta Asya'daki Türklerde durum değişmedi. Oradaki Türk saraylarının yazışmaları Fars kâtiplere emanet edildi ve Türk aydınları arasında Farsça yaygınlaştı. Ali Şir Nevai bu durumdan uzun uzun dert yandı, onları "Türk şairlerinin yüzde doksanı Farsça yazıyor," diyerek tarihe şikâyet etti. Sonra bunun sebebini *Muhâkemetü'l-Lügateyn*'de, "Türkçe yazacak yetenekte değiller" şeklinde dile getirdi

İşte tarih içinde böyle negatif bir sicilimiz olmuş dilimize karşı.

Neyse ki bunun tersi tavırla Türkçeye sahip çıkanlar da olmuştur. Başta Köktürklerin Bilge Kağan'ı ile devlet ve siyaset adamı Bilge Tonyukuk, Türkçe yazdıkları büyük ve anıtsal yazıtlarda yalnızca devlete ve töreye değil dillerine de sahip çıktıklarını göstermişlerdir. Daha sonra Uygurlar, Budizm ve Manihanizmin bütün dinî metinlerini harıl harıl çalışarak Türkçeye çevirmişlerdir. Bunlar, Türkçenin büyük uygarlıklar coğrafyasındaki ilk metinleri sayılmaktadır. Uygurların devamı olan Karahanlılar döneminde Yûsuf Has Hâcip, Kâşgarlı Mahmut, Yüknekli Edip Ahmet de Uygurların Türkçe bilincini İslami dönemde devam ettirmişlerdir.

Uygur Türklerinin Türkçe için açtıkları bu aydınlık yol,11. yüzyılda Batı Türkistan'da Gazneli ve Selçuklu saraylarında inkıtaya uğramıştır.

Bu inkıraz döneminden sonra Türkçenin bahtı 13. yüzyılda Anadolu yaylalarında açılacak, bu dönemdeki siyasi ve sosyal olaylar Yunus'u ve onun gibi Türkçe söyleyen yoldaşlarını öne çıkaracaktır.

Dil Savaşları

"Türk tarihinin en hareketli ve ilginç çağı 13. yüzyıl olmuştur," dersek abartmış olmayız. Çünkü bu yüzyılda, Türklüğün nüfus ve nüfuz

ÂŞIK YUNUS'UN DERTLİ DOLABI

SURİYE HAMA'DA KADİRÎ TEKKESİ ÖNÜNDE SU DOLAPLARI

■ DOÇ. DR. TÜRKAN ALVAN

Yunus Emre okulunun önemli şairlerinden olan *Âşık Yunus* XV. asırda *Bursa*'da yaşayan Emir Sultan'ın dervişlerindendir. Hayatı hakkında çok az bilgimiz vardır; öte yandan bu devirde birden fazla Âşık Yunus'un varlığı da bilinmektedir. Âşık Yunus'un kabri veya makamı, hâlen Bursa'da Karaabdürrezzak Dergâhı'ndadır. Âşık Yunus'un kabrini XVII. yüzyılda Niyazi-i Mısri keşfetmiştir. Mısri şeyhi Gazzîzâde Abdüllatif Efendi, *Hülâsâtül-Vefeyât* adlı eserinde bu kabirden bahseder. XIII. yüzyılda yaşayan Tapduk Emre'nin dervişi Yunus Emre'ye ait zannedilen birçok şiir, bu Âşık *Yunus*'a aittir. *Dolap niçin inilersin? Dertli ne ağlayıp gezersin burda, Sordum sarı çiçeğe, Yemen illerinde Veysel Karani, Göçtü kervan kaldık dağlar başında* gibi meşhur ilahiler bunlar arasındadır.

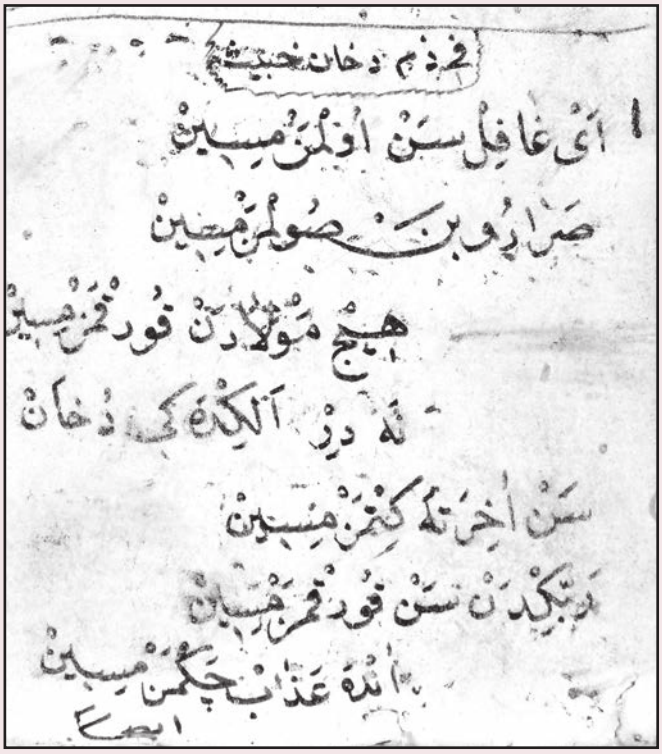
Dolab-nâmenin bilinen ilk örneklerini birbirine yakın dönemde yaşayan Âşık Yunus ile XIV. asrın sonu, XV. asrın başı arasında yaşadığı

düşünülen Kaygusuz Abdal söylemiştir. Kaygusuz Abdal'ın dolab-nâmesi bestelenmediği için sadece tekke edebiyatı içinde mahdut kalmıştır. Ama 8'li hece ölçüsü ile yazılan ve 12-13 dörtlükten müteşekkil olan Âşık Yunus'un *Dolap niçin inilersin?* ilahisinin pek çok bestesi vardır. Asya'dan Balkanlar'a kadar Osmanlı'nın hüküm sürdüğü bütün tekkelerde yüzyıllardır okunagelen bu ilahi çok sevilmiştir. Devran ve kıyam zikirlerinde özellikle Halveti ve Kadiri tekkelerinde eskiden beri okunan bu ilahiyi, Aleviler türkü formunda okur. Âşık Yunus'un bu ilahisi, Kerbela'da susuz şehit olan Hz.Hüseyin ve yârânını hatırlatır. Balıkhane Nâzırı Ali Rıza Bey ve Musahipzade Celal'den öğrendiğimize göre, eskiden İstanbul'da Muharrem ayında sebilciler Hz.Hüseyin aşkına sebil su dağıtırken bu ilahiyi okurmuş. Muharrem ayında ortaya çıkan dilencilerden goygoycuların da okudukları ilahilerin başında Âşık Yunus'un bu ilahisi gelirdi. Şehzadebaşı'nda Tabhâne (Tavhâne) denen vakıf binasında kalan, çoğunluğu Anadolu'dan gelen kör, topal sufi-meşrep goygoycular İstanbul sokaklarında dolaşır, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in şehadetini anlatan mersiye ve *Dolap niçin inilersin?* gibi okudukları ilahilerin her bendi sonunda topluca "Hoy goy goy cânım!" diye bağırırlardı. Bu nakarat "Hey kaygulu cânım!" veya "Hayyü'l-Kayyûm"dan galat idi.

Âşık Yunus'un *Dolap niçin inilersin?* ilahisi yüzyıllardır herkesin dilinde gezer. Lakin bu şiirin muhtevası konusunda pek az kişi fikir sahibidir. Bu yüzden Âşık Yunus'un ilahisinin temsil ettiği zihniyet üzerinde durmak gerekir. Öncelikle dolab-nâmelerde kesilen bir ağacın su dolabı olurken başına gelenlerin anlatılması sıradan bir kurgu değildir. Dolab-nâmelere ilham veren Dolab-ı Muhammedî'nin menkıbelerinde sadece "Muhammed aşkına dön!" deyince dönmeye başlaması, dolab-nâmelerde ağaçtan kesilip yapılan su dolabının asıl vatanını hasret çekmesi, Allah aşkıyla ağlayarak inleyerek suyun içinde dönmesi, insanın sorusu karşısında su dolabının dile gelmesi hep hakikat-i Muhammediyye'den kinayedir. Kâinatta eşyanın zuhuruna (tecelli) sebep olan hakikat-i Muhammediyye'nin ise şeceretü'l-kevn, yani varlık ağacı ile ilişkisi vardır. Dolab-nâmeler "Ben bir gizli hazine idim, bilinmeyi sevdim ve halkı yarattım." mealindeki kenz-i mahfi hadis-i kutsi, insanın ve kâinatın varoluş sebebinin aşk olduğunu anlatır. Ayetler ve hadislerde de belirtildiği gibi kâinatta her şey aşk ile Allah'ı tespih eder. Mutasavvıf şairler ilahî aşkı dile getirmek için su dolabı gibi tabiattaki canlı ve cansız varlıkların insan gibi konuşturmuşlardır. Çünkü âlemler ve içindeki her şey bütünüyle akıllı ve canlıdır. Ancak yaratılışımız gereği Allah bizim göz ve kulaklarımızı perdelemiş ve onların konuşmasını duymaktan alıkoymuştur. İnsanın kemâli arttıkça bu perdeler kalkabilir:

"Bu aşk elinde âciz cümle eşyâ
Ne sır kim kamu ser-gerdân-ı aşkdur" (Yunus Emre)

BİR CÖNK, KAÇ YUNUS?

■ ALİ DUYMAZ

“Fi Zemm-i Duhân-ı Habis

Ey gafil sen ölmez misin?
Sararıp solmaz mısın?
Hiç Mevlâ’dan korkmaz mısın?
Nedir elindeki duhan?

Sen ahirete gitmez misin?
Rabbinden sen korkmaz mısın?
Anda gazap çekmez misin?
Nedir elindeki duhan?

Mevlâ sana kulum demez
Melekler yanına gelmez
Duaların kabul olmaz
Nedir elindeki duhan

Mevlâ sana farz etmedi
Peygamber sünnet etmedi
Ashaplar bunu içmedi
Nedir elindeki duhan

Anda müşkül ola hâlin
Arşa doğru çıkar zârın
Cehennemdir hem sarayın
Nedir elindeki duhan?

Beytullah'ı tavaf ettin
Yolunda çok mallar döktün
Adını hem hacı taktın
Nedir elindeki duhan?

Cümle yalandır sözleri
Cehennem gözler gözleri
Hep vilayetin kadıları
Nedir elindeki duhan?

Âlimleri dinlesene
Bu manadan anlasana
Şunda tövbe eylesene
Nedir elindeki duhan?

Bir lüle almış eline
Ateşler koyar karnına
Şeytanlar gelir yanına
Nedir elindeki duhan?

Şer işleri hep heceler
Saat kurar her geceler
Hey hacılar hey hocalar
Nedir elindeki duhan

Kokusu âlemi tutar
Kimi alır kimi satar
İşbu maraz sana yeter
Nedir elindeki duhan?

Bu cümle âlemi tuttu
İbadet ve taat gitti
Bu cahiller yoldan çıktı
Nedir elindeki duhan?

Derviş Yunus sen ölmen mi
Kara yere sen girmen mi
Muhammed ümmeti olman mı
Nedir elindeki duhan"
(Cönk 1-39a-38b-38a-37b)

Kişisel arşivimdeki bir cönk, çok sayıda dinî içerikli şiiri yani ilahiyi barındırıyor. Cönk tutanların din ve tarikat çevrelerinde kendilerine görev ve yer edinmiş kişiler olmaları ve az da olsa okuma yazma bilmeleri sebebiyle bu durum olağan sayılır. Söz konusu cönkte ilahi dendiğinde ilk akla gelen isim olan Yunus Emre dışında Dertli Hasan, Ebulvefa, Derunî, Eşrefoğlu, Sadi, Nuri, Said, Üftade, Niyazi Mısri gibi tanınan veya tanınmayan tasavvuf şairlerinin ilahileriyle birlikte mahlas belirtilmemiş ilahiler de yer alıyor. Ayrıca İbrahim Ethem Destanı, Silsile-i İmam Azam, medh-i resuller, mesele adı altında dinî sorulara cevaplar, beyit ve müfretler içeren cönk, neredeyse bütünüyle dinî içerikli bir cönk sayılabilir. Din dışı konuları işleyen birkaç şiir var, ama onlar da cönklerin vaz geçilmez şairi Âşık Ömer'e ait. Âşık Ömer şiirlerinde "Âşık Ömer" başlığı yer alırken diğer manzum metinlerin hemen hepsi "ilahi" başlığıyla kaydedilmiş. Tek kalemden çıktığı açık olan cönk, bu yönüyle biçimsel olarak olmasa da içerik bakımından "ilahi mecmuası" niteliği taşıyor. Cönkte yukarıda isimlerini saydığımız şairlerin her birinden birer manzume örneklenmişken Yunus Emre'den çok sayıda ilahi metnine yer verilmiştir. İlahi dendiğinde ilk akla gelen

EFSANENİN GERÇEKLE MÜCADELESİ YA DA ÜNYE'DE ŞEYH YUNUS EMRE TÜRBESİ

■ MEHMET GÜNEŞ

Marmara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

Efsane gerçeklik ilişkisi söz konusu edildiğinde Türk toplumunda ilk hatırlanan şahsiyetlerden biri de Yunus Emre'dir. Yunus Emre'nin Anadolu'nun birçok yöresinde mezarının/türbesinin olması, halkın ona sevgisiyle doğrudan ilintilidir. Türkiye'de Yunus Emre'nin mezarının var olduğuna inanılan şehirlerden biri de Ünye'dir. Ünyeliler savlarına delil olarak Yunus Emre'nin

"İndik Rum'i kışladık
Çok hayr ü şer işledük
Oney oldu son durak
Göçtük Elhamdülillah"[1]

[1] İrfan Tosun, *Oney'den Ünye'ye*, Ekonomik Rehber Gazetecilik Matbaacılık Yayıncılık, Ankara t.y., s. 102.

şeklinde mısraları olduğunu gösterirler. Oney'in de Ünye'nin eski adı olduğu iddia edilmektedir. Yunus Emre'ye olan sevgilerinin derinliğini göstermek isteyen Ünyeliler şöyle bir şiir de yazmışlardır:

"Yunus'u ararlar durup her yerde
Sevgili Yunus yatıyor Oney'de
Orası Yunus'a tam lâyık belde
Yunus gene kalsın o gönüllerde."[2]

Ünye'ye hâkim konumdaki tepede bulunan Şeyh Yunus Emre Türbesi'nin hemen yanında Şeyh Yunus Emre Camii, biraz ilerisinde ise Şeyh Yunus Emre Asri Mezarlığı vardır. Ünye halkı türbe ve asri mezarlığın olduğu mevkii Şeyh Yunus (Şehnus/Şehnuz) olarak adlandırmıştır.

Geçmişten bugüne Ünye'de Yunus Emre'ye ilişkin farklı efsaneler oluşur. Bu efsanelerden yaygın olanlardan biri şu şekildedir:

"Karadeniz'in Türkleşmesi için yoğun bir mücadele içine giren Danişmend Gazi Hazretlerinin düşman üzerine büyük bir sefere çıkacağı kendisine bildirilen Yunus Emre yollara düşer ve sonunda Danişmend Gazi'nin otağına varır. 137 Büyük âlim, gönüller sultanı Yunus'u karşılarında gören Danişmend Gazi ve askerler bu duruma çok sevinirler. Askere öyle bir şevk gelir ki kılıcını kuşanıp da askerin bizzat önünde düşmanla mücadele eden Yunus Emre'nin arkasında canları pahasına savaşırlar. Nihayet Ünye ve civarı düşmandan temizlenir. Yunus Emre, Ünye'yi tam gören yüksekçe bir tepeye çıkar ve gönül telinden dökülen şiirleri yaslandığı ağacın gölgesi altında söylemeye başlar. Tam o sırada kimseye görünmeden ağacın arasına saklanan bir düşman askeri yayını gerer ve okunu Yunus'un tam kalbine saplar. Yunus, oracıkta şehit olur. Durumu haber alan Danişmend Gazi bu olaya çok üzülür ve onu şehit olduğu bu tepeye -bugün türbesinin olduğu yere- bizzat kendisi defneder."[3]

Görüleceği üzere bu efsanede Yunus Emre efsanesi tarihî olaylar ve şahsiyetlerle doğrudan ilişkilendirilerek efsanenin inandırıcılığı güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu efsaneye göre Ünye'de medfun bulunan kişinin büyük Türk şairi Yunus Emre olması olasılığı yüksektir.

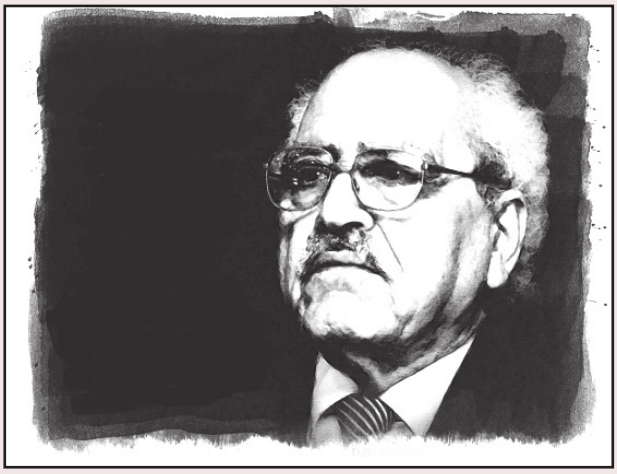
Halk arasında yaygın olan ve Şubat 1999'da, o tarihte 79 yaşında olan, emekli imam Bekir Dedecenoğlu'ndan bizzat tarafımdan derlenen bir diğer efsane ise şu şekildedir:

"Ünye'nin Şehbaz köyünde medfun bulunan Şeyh Yunus, Peygamber Efendimizden birkaç asır sonra Arabistan'dan Anadolu'ya, İslamiyet'i yaymak için gönderilen evliyadan biri olarak bilinir. Şeyh

[2] İrfan Tosun, *Oney'den Ünye'ye*, s. 103.

[3] Erol Akkuş, *Ordu Efsaneleri*, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu, s. 137.

SEZAİ KARAKOÇ'UN GÖNLÜNDEKİ YUNUS EMRE

■ YAĞIZ GÖNÜLER

Her evin, her mahallenin, şehrin ve ülkenin şüphe yok ki bir rehberi, kılavuzu vardır. Kimileri yalnız belirli dönem aralıklarını etkileyip fikirleriyle birlikte ölmüştür, kimileriyse fizikî ve ruhî etkisini hiç yitirmemiş, yani ölmemiştir. Kadim geleneğimizdeki "âşıklar ölmez" sözü buradan gelir. Her âşık bir rehberdir. Bazısı bize ayakkabının nasıl yapılması gerektiğini öğretir, bazısı da iyi çorba kaynatmanın yollarını. Onlar bu dünyevi işlerini yürütürken aslında birer metafor kullanırlar. Esas olanın ayakkabı değil yürümek, çorba değil sabretmek olduğunu söylemiş olurlar. Rehber yalnız danışılan değildir, o hiç umulmadık bir anda ortaya çıkabilir ve diliyle eylemini öylesine birleştirir ki bu birlik tevhidi anlamamıza, bilmemize, görmemize, işitmemize ve hatta nesillerden nesillere bir aktarışa vesile olur. Türk topraklarını kuran ateşin adı tevhit ise o ateşi harlayan ilk nefesi üflemiş ululardan biri de Yunus Emre'dir.

Biz, topraklarımızdan bahsederken vatan ve ocak kelimelerini kullanırız. İki kelimeyi de çok severiz, kutsal biliriz. Türkülerimizde, şiirlerimizde ve dualarımızda muhakkak bu iki kelimeye yer veririz. "Allah'ım vatanıma birlik ver, ocağıma bereket ver," deriz. Ocağımız, vatanımızın içinde olduğu için ocaktır ve vatanımız, birçok ocağa sahip olduğundan vatandır. Bu kuvvetli birliğin ardına bakabilmek için bilhassa XI. ve XIII. yüzyıl arasında bol bol seyahat etmemiz gerekir. Peki evvela ne görürüz? Elbette henüz kuvvetli ideal bağlarından yani varoluş tasavvurundan uzak bir iklim görürüz. Coğrafya karışıktır; kan, savaş, kayıp, yas, mücadele... Yani ciddi bir kopukluk vardır. Birbirinden ayrı olan birçok karakter sanki birbirini bulmak için oradan oraya sürüklenmektedir. Onların en büyük yoldaşı duadır bu dönemde. Kavuşmak, bağlanmak ve birlik için dua. Diğer yandan bu kopukluğu evvela manen onaran, ören nefesler vardır. Onlar için her gönül bir ocaktır. Dolayısıyla önce gönüllere üflemek gerekir o tevhidî nefesi. Ateşi gönlünde hisseden her karakter ufak ufak yakınlaşmaya başlar birbirine. Ben'den biz'e, yani bir'e doğru giden bir yol kurulur. İşte Yunus Emre bu yolu şu "dua"sıyla kuranlardandır: "Özenirsen gardaş tevhide özen / tevhiddir nefsinin kal'asın bozan / hiç kendi kendine kaynar mı kazan / çevre yanın ateş eylemeyince."

Yol kurulur, dedik. Bu yolun tasavvuftaki karşılığının tarikat olduğu herkesçe bilinir. Tarikatların vücut bulduğu fiziki yerlerin yani mekânların adı da dergâhtır. Edebiyatımızda dergâh, kapı olarak da nitelendirilir. Kapı aramak, kapıya varmak sözleri buradan gelir. Başa dönersek, rehber dediğimiz karakterin tarikattaki karşılığı olan mürşit (şeyh) işte bu kapılarda dervişlerini yetiştirir, zaman zaman da halkasına yeni dervişler katar. Bu halkalar genişledikçe tarikatlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar muazzam bir kültür iklimini ortaya çıkarır. Şiir, musiki, mimari buralardan neşet eder. Yunus Emre, kendisini yetiştiren Tapduk Emre'nin dervişi olabilmek, yani bir kapıya varabilmek için nefsini bir kenara bırakmış, yıllarca odun kesip taşımıştır. Zamanla şeyhi, onun kestiği odunların gayet muntazam olduğunu fark etmiştir. Bu muntazamlıkta tevhit sırrı vardır. Benzer olmak değil, bir olmak. Diğer yandan birliğin lezzeti, bereketi, estetiği de beraberinde gelir. Yunus aslında bu kapıya varmak için dimdik olmak lazım, eğri olmamak lazım demek ister. İşte açılmış olan yol Yunus Emre'yle iyice genişleyiverir. Çünkü o yalnız kendi yolunun yolcusu olmakla kalmamış, birçok yola da ışık (ışk/aşk) tutmuştur. Bundandır ki Türk toprağının birçok yerinde mezarı bulunur. Çünkü Yunus Emre'nin üflediği nefes, yaşadığı çağlardan itibaren birçok gönlü yakmıştır, yakmaya da devam etmektedir. Yukarıda geçen dizelerinin devamında tevhit, tarikat, aşk üçgenini şöyle tamamlar Yunus: "Değme kişi gönül evin düzemez /

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN ŞİİRİ ÜZERİNDE YUNUS EMRE ETKİSİ

■ EMRE KURBAN

Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, emre.kurban@istanul.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-0499-325X

Şairim,
Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası,
Ayak seslerinden tanırım.
Ne zaman bir köy türküsü duysam,
Şairliğimden utanırım.
(*Türküler Dolusu*)

Bedri Rahmi Eyüboğlu, hem Cumhuriyet dönemi Türk resim sanatının hem de şiirinin önemli bir temsilcisidir. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne öğrenci olarak girdiğinde Nazmi Ziya Güran ve İbrahim Çallı gibi önemli ressamların öğrencisi olmuştur ancak eğitimini tamamlamadan ağabeyi Sabahattin Eyüboğlu'nun yanına Paris'e gitmiştir. Fransa yıllarında müze ve galerileri dolaşmış ve atölye ça-

lışmalarını devam ettirmiştir. Burada resim sanatını geliştirme imkânı bulmuş, 1933'te yurda döndüğünde çeşitli gazete ve mecmualarda desenlerini ve çizimlerini yayımlamaya başlamıştır. Bir ressam olarak halk motiflerini, geleneksel süsleme sanatından ilham ile eserler vermiş, kendine has bir resim çizgisi oluşturmuştur.

Bununla beraber Eyüboğlu'nun gözardı edilemeyecek diğer bir yönü ise şairliğidir. Bedri Rahmi'nin şiir ve edebiyata olan ilgisi aileden gelir. Baba Rahmi Bey, çocuklarının Batı edebiyatına aşina olmaları ve öğrenmeleri için Moliere, Hugo gibi yazarlardan çeviriler yapmış, Fransız edebiyatı özelinde Batı edebiyatını öğrenmelerini istemiştir. Ancak Bedri Rahmi'nin şiir ve edebiyat anlayışı üzerinde en büyük etki annesine aittir. Annesinden dinlediği türküler, ninniler, ilahiler ve masallar onun edebiyat dünyasını beslemiştir. Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan gibi birçok değeri annesinden öğrenmiştir.[1]

Bedri Rahmi'nin şiire ilgisi daha ortaokulda başlamış, o dönemde arkadaşları ile birlikte *Serçe* adında bir dergi çıkarmıştır. Sonraki yıllarda *Yeditepe*, *Ses*, *Güney*, *İnkılâpçı Gençlik*, *İnsan*, *Varlık* gibi dergilerde şiirleri yayımlanmış ve edebiyat camiasında adını duyurmaya başlamıştır.[2]

Bedri Rahmi'nin sanatında halk sanatının çok özel bir yeri vardır. Ona göre halk sanatı orta malıdır ve herkese aittir.[3] Bu düşünceden yola çıkarak sanatçı, eserlerinde sıklıkla halk kültüründen ilham almıştır. Özellikle şiirlerinde halk edebiyatının etkisi oldukça fazladır. Halk kültüründen beslendiği kaynak halk edebiyatı özelinde esasında türkülerdir. Türkülerin hem duyulara hitap edişi hem de arkasında barındırdığı hikâyesi ile derin bir anlam barındırmasını önemli bulmuştur.[4]

Şiirin temel kaynağının türküler olduğunu düşünen Eyüboğlu[5], eserlerinde halk edebiyatı şairlerinden etkilenmiş, şiirlerinde onların eserlerine göndermeler yapmış ya da doğrudan eserlerinden bahsetmiştir. Bu noktada Bedri Rahmi'nin şiirlerinde Yunus Emre'nin önemli bir yeri vardır. Sanatkârı eserini yaşayan ve hayatını eserine katan diye iki şekilde ele alan Bedri Rahmi, Yunus Emre'yi eserini yaşayan bir şair olarak görür.[6] Bu yönü ile Emre, Eyüboğlu'nun şiirlerinde derin

[1] R. Melih Erzen, "Bedrı Rahmı Eyüboğlu'nun Şiirı Üzerıne Bır Araştırma", (Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007), s. 19.

[2] Melih Erzen, *Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (2020), "Bedri Rahmi Eyüboğlu" maddesi.

[3] Fikret Kılıç, "Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun Şiirlerinde Halk Kültürü ve Edebiyatı Unsurları", https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/KILI%c3%87-A.-Fikret-BEDR%c4%b0-RAHM%c4%b0-EYUBO%c4%9eLU%e2%80%99NUN-%c5%9e%c4%b0%c4%b0RLER%c4%b0NDE-HALK-K%c3%9cLT%c3%9cR%c3%9c-VE-EDEB%c4%b0YATI-UNSURLARI.pdf, (03.07.2021)

[4] İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yay., İstanbul, 2011, s. 48.

[5] Aliye Uslu Üstten, "Halk Edebiyatına Uzanan Bir Köprü: Bedri Rahmi Eyüboğlu", *International Journal of Language Academy* 4/3, 2016, s. 34.

[6] Erzen, *a.g.t.*,s. 30.

MEYDANIN SESİ

■ HASAN ERİMEZ

"Var idi bir makâm-ı hurrem-âbâd
Ki At meydanı dinür idi ana âd
Ki Konstantin'in ol eyvânı imiş
Temâmet mülk-ü Rûm'un hânı imiş
'Acâyibler garâibler var anda
Nazîri yok temâmet bu cihânda"
Lütfi Paşa

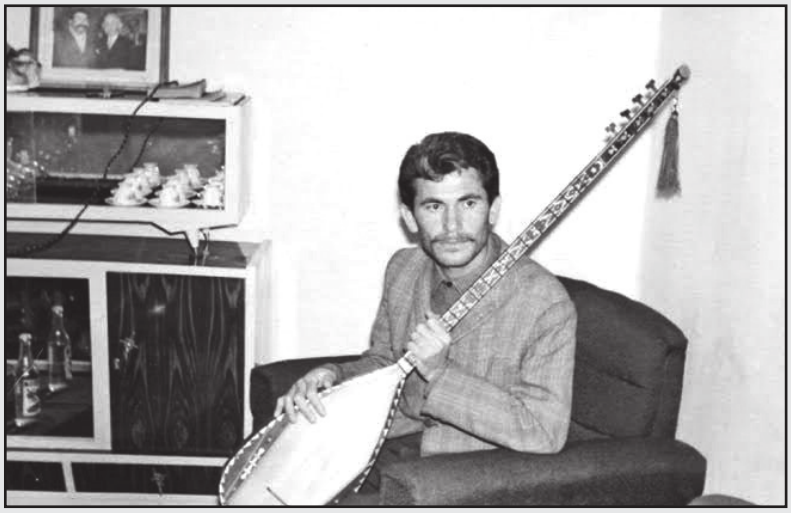
Zeus'un oynaşı İo, Tanrıça Hera'nın gazabıyla ineğe dönüşüp bir sinekten kaçarak ne zaman buraya geldi? Süleyman Peygamber, güzeller güzeli Atinalı Aline'si için burayı ne zaman ona mutluluk şehri yaptı? Megaralı Byzas, aklını bir ihtiyar kâhinin sözlerine satıp burayı ne zaman buldu? Hepsinin şahidiyim, gördüm. Çünkü hiçbiri yokken

ben buradaydım. Propontis, Bosphorus, Keras firuze bir gerdanlık gibi dolanıp boynumu sararken daha demlenmemiş göklerin altında tuzlu suların dingin dalgalarını dinliyordum. Gözlerinde bir kehanetin umudu, hayal kırıklığı ürküntüsü ve içten içe köpüren sevinçli kımıltılarla Megaralıların gelişini de gördüm. Saz destelerinden sallarla geçtiler Bosphorus'u. Karşı kıyıya bakıp "Körler Ülkesi" dediler. Çünkü benim bulunduğum bu eşsiz yer varken nasıl karşı kıyıda yaşayabiliyorlardı? Nemli ağaçların gövdelerini yonttular, kestiler, biçtiler; kendilerine karanlık kulübeler yaptılar. Kendirler örüp üç firuze suya esmer ağlar attılar. Pulları parlak, gözleri pörtlek, kıpır kıpır oynaşıp duran balıklar çektiler. Mavi sırtlı gümüş karınlı kolyozu, kalkan pullu çatal kuyruklu istavriti, ille de gök sırtlı süt karınlı deryalar güzeli lüferi bildiler. Yediler, doydular, yerleştiler, çoğaldılar. Artık kehanet hakikate tahvil olmuştu, anladılar. Megaralı Byzas kenti devlet yaptı, "Byzas" dediler. Kentin yedi tepesinden birindeydim ben, tam göbeğinde. Kalp nasıl ki insanın canını taşıyan en hayati parçadır, ben de insan insan büyüyen kentin canını taşıyan en mühim parçasıydım. Bende şenlik varsa kent mutluydu. Ben ıssızsam kent durgundu. Beni de bildiler, tanıdılar ve kendi dillerince "Meydan" dediler. Her inancın Tanrısı bilinmek için yaratmıştır yaratılanları. Ben de bilinince içimde Tanrısal bir azizlik belirmişti. Artık bu kentin en aziz yeriydim.

Septimius Severus, acımasız Romalı; O Kartacalı Berberi soylusu geldiğinde de buradaydım. Bir kent dolusu korku ve tedirginliği yaşadım. Firuze sulara sislerin çöktüğünü, güneşin kan denizinden çıkmış gibi kıpkızıl doğduğunu gördüm. Severus çelikten ordularıyla kente dayandığında, kent ona kanla direndiğinde, Severus'un bunca direnişe öfkelenip kente girer girmez intikamla her yeri yakıp yıktığında acıyla seyrettim. Devasa yangınların ardından kalan ekşi kokuların ve felaket çığlıklarının ardından kalan yürek zorlayıcı sessizliğin içinde ne olacağımı beklerken Severus benim üzerimde topladı ordusunu. Kartaca çöllerinin ateşiyle yanıklaşıp Roma'nın hitabet kudretiyle sertleşen sesinden gelen bir emirle "Nova Roma!" dedi Severus. "Yeni Roma" demekmiş. Burada Roma'ya benzer ama Roma'dan daha büyük bir kent yaratmak istiyordu. Kartacalı kanı kadim düşmanlığı dürtmüştü de, "Nova Roma"yı yaratarak Roma'ya karşı bir Kartacalı zaferi mi kazanmak istiyordu bilmem. Tek bildiğim Atina dağlarının mermerlerinden yapılma tapınaklarıyla, kesme taşlardan yollarıyla ve damar damar sütunlu evleriyle küle dönen kentin bambaşka bir çehreyle, "Nova Roma!" haykırışlarıyla doğduğuydu. Beni de gördü, bildi ve tanıdı Severus. Akıllı adamdı doğrusu, benim bu kentin kalbi gibi attığımı hemen anlamıştı. Bu kez atının üzerinden beni göstererek emretti: "Hipodrom!"

Atların yarıştığı, gladyatörlerin dövüştüğü, imparatorun ve yüz bin kişinin doluştuğu bir hipodrom yükseldi üzerimde. "Eşitlerin birincisi"

ÂŞIK FEYMANİ

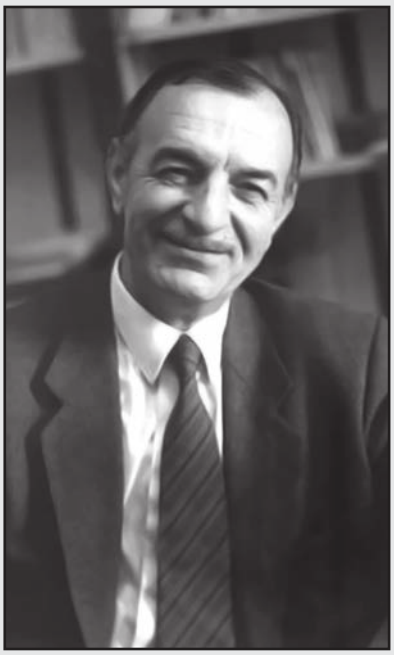

■ MEHMET ALİ KALKAN

Uzun zamandır bir türkünün iki mısrası içimde dolanıp duruyor;
"Enginli, yüksekli görünen dağlar,
Şu benim ömrüme nasıl benziyor."
Köydeki, tarlamızın karşısındaki dağlar aklıma geliyor.
Dağlar bir dünya. Başı dumanlı, göğsü çimenli.
Başında kar, ardında efkâr.
Göğe değen yaylalar.
Uçurum uçurum sevdalar.
Yukarıdan aşağıya akan pınarlar, aşağıdan yukarıya doğru uzanan çamlar, çınarlar.
Uçan kuşlar, göçen kuşlar.
Duran taşlar, yoran taşlar.
Seken geyikler, kaçan üveyikler.

Yalnız kurtlar, uluyan çakallar...
Dağlar serhat, dağlar Ferhat.
Velhasıl tam bir ömür.
Bu türkü Âşık Feymani Ağabey'in.
Âşıklık geleneği bin yıllardır atalarımızdan emanet bize.
Bu geleneğin günümüzdeki en önemli temsilcilerinden birisi de Âşık Feymani.
Âşık Feymani 2 Mayıs 1942 yılında Osmaniye ilinin Kadirli ilçesine bağlı Azaplı Köyü'nde doğmuş. Asıl adı Osman Taşkaya.
Bunları her yerden bulmak mümkün.
Âşık Feymani Ağabey'in çok güzel türküleri ve onların hikâyeleri var, yaşadıkları var. Biz onlardan bahsedelim.
Yukarıda bahsettiğim türkünün hikâyesini merak ettim aradım Feymani Ağabey'i, anlattı.
Yıl 1975 ya da 76 imiş.
Zonguldak, Kastamonu taraflarında bir minibüsle yol alıyorlar. Yolda tamirat varmış, bir servis yolu açmışlar. Bu servis yolu az sonra anayola yeniden bağlanıyormuş. Ama bu bağlanan yeri bilememişler, ayrıldıkları yoldan gitmeye başlamışlar. "Get ha get." Kaç kasaba, kaç köy geçmişler kendileri de bilmiyor. Sormak da akıllarına gelmemiş. Ha şuradan, ha buradan diye epey bir yol almışlar. Sonra bir dağa tırmanmaya başlamışlar. Gitmişler, gitmişler bir de bakmışlar ki bir dağın tepesine çıkmışlar, yol da bitmiş. Meğer bir orman yoluymuş.
Minibüsten inmişler sonra.
Yolculardan biri "Âşık şu durumumuza bir şey söylesen," demiş.
Sazı eline almış Feymani Ağabey, dalmış gitmiş. "Benim ömrüm niye böyle?" diye sormuş kendi kendine. "Şu dağlara bak enginli, yüksekli. Sıladan uzaktasın, çoluk çocuğa hasretsin. Ömrün de böyle ormanı, bayırı, çiçeği, inişi, yokuşu, uçurumu var. Bu dağlar da benim ömrüm gibi." Kendi hayatını düşünmüş ve başlamış söylemeye;
"Enginli, yüksekli görünen dağlar,
Şu benim ömrüme nasıl benziyor..
Güz gelip yaprağı dökülen bağlar,
Şu benim ömrüme nasıl benziyor..
Koyun kuzusuna hasretle meler,
Baykuşun sedası bağrımı deler.
"Köhne viraneler, yıkık haneler, "
Şu benim ömrüme nasıl benziyor..
Feymani 'yim; felek bahtımı yozlar,
Merhem derim gelir yaramı tuzlar.
Yazın damla damla eriyen buzlar,
Şu benim ömrüme nasıl benziyor."

DESTANLAR BURCU'NDAKİ ŞAİR

■ HAYRETTİN DURMUŞ

Bir şair ve yazar için yazdıklarının okunması, anlaşılması çabasında bulunulması en büyük bahtiyarlıktır. Dünya gözüyle görmüşlüğümüz olan, kendi sesinden şiirlerini dinlediğimiz Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nu şiir kitabı[1] üzerinden analım, anlatalım istedim.

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu 1992 yılının 21 Ağustos'unda vefat etmişti. "Malazgirt Marşı" şiirinde söylediği gibi "Aylardan Ağustos, günlerden Cuma" idi. Yaşadığını yazan, yazdığını yaşayan şairlerden olduğundan mıydı bu tevafuk? 5 Ocak günü "Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü" diyen Arif Nihat Asya yine bir 5 Ocak gününde al bayrağa sarılacağını, kendi ifadesiyle "şehidimin son örtüsü" dediği bayrakla hemhâl olacağını nereden bilecekti…

[1] Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, *Destanlar Burcu*, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul, 2009.

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun şairler arasındaki yeri bambaşkadır. O bir destan şairidir. "Bozkurtların Ruhu" ile yola çıkar "Gençosman", "Kürşad" ile birlikte "Malazgirt Destanı"nı anlatır. "Kopuzdan Ezgiler "söyler bize. "Salur Kazan", "Boğaç Han" derken "Destanlarda Uyanmak" nasip olur. "Destanlar Burcu"na varan şair "Alp Erenler Destanı"nı söyledikten sonra uçar bu âlemden. Ardında binlerce yıldır söylenen taptaze destanlar bırakır. Gideceği yeri iyi belirlemiştir şair. Onun için yolu "Destanlar Burcu"na çıkar. Hep aynı yere vurmuştur kazmayı. Doğu Türkistan'a, Kerkük'e, Afganistan'a yansa da içi, "Anası Dursun demiş/ Durmaz gider Önkuzu…"[2] "Men Süleyman Özmen'em" diye haykırsa da; "Asr-ı saadette sandım kendimi/ Namaza durunca Müslüman zenci" diyerek mutlu çağlara olan özlemini dile getirir ve onun için "ağıt" yoktur lugatında. Nara vardır, kös vardır, zafer sevinci vardır ve yüreğinde destanlar çağlamaktadır.

Rahmetli Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun destan şairi olduğundan mıdır bilmem vakur olduğu kadar yiğit bir duruşu vardı. Destan şairi olmak yakışıyordu ona. 1988 yılında Ankara'da bir toplantıda birlikte olmuştuk. Avrupa Parlamentosu'na karşı tutumu oldukça sert ama bizimle konuşurken bir o kadar mütevazı idi. Gönülden bir sohbet yapmıştık.

İşte o toplantıda, Avrupa topluluğuna seslendiği şiirinden bir bölüm:

" Kıbrıs'tan çık…" demiş AT'a karşılık
Bir filo istiyor yata karşılık
Derim ki, bu iltifata karşılık
Sen küheylan mı sandın himarını?
Al atını istemem timarını.

İnsanlık, hak-hukuk… hepsi dilinde
Satır sağ elinde, haç sol elinde
Bulunduğun esfel-i sâfilinde
Ağırla ortağın Moskof Çarını
Al At'ını istemem timarını…"[3]

YERYÜZÜ KOÇYİĞİDİN ER MEYDANI

"Vatan oğul… Bayrak oğul… Devlet oğul… Din oğul! / Sevmek nedir? Bunu bilen âşıklara bismillâh…" diyerek aşkla çeker besmeleyi ve Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi'nin diliyle verirdi bize öğüdü:

---

[2] *A.g.e.*, s.89.

[3] *Destanlar Burcu* s. 66

BAŞKA DALDA VURULMAK

■ MUHAMMET DURMUŞ

Baharat öğütülen dükkânlardan geçerdik
Kabul edilmiş dualardan
Gülümseyen çocuğunun sevinciyle üvey
Kolayca seçilirdi kalabalık salkımında
Plağın yanı başında duran yaylılarda
Unutulan şarkılar çalardı
Gölgemizi çekiştirirken batan güneş

Toprağın alnında uyumak ne güzeldir.
Ekimde gönlünden geçeni
Hasat sonrası söyleyebilmek avluda,
Kimsenin tezgâhına gerilmeden yaşamak.
Oysa, açık yaralarla dalıyorum denize
Yonga misali koparılmak için dünyadan,
Elimdeki kalemin ağacı şiirle övünmüyor çünkü
Çünkü hatırlamıyor beni soluğumla eren çağla.
Çözülüyor iskeleden kader ve serzeniş
Bu iğne oyaları senin

Dem verecek asma yaprağı yok burada.
Üstüme doğrulttuğun bakış, kılıçlar
Sıkışıp kaldı kaburgamda.
Ben böyle yorulmadım
Azgın bulutlar altında yağmurla vurulmaktan
Başaltına saklanıp sağ çıkmak o büyük fırtınadan
Ahmaklıktı

Kurduğum hayaller
Beni soruşturuyordu kapı önlerinde
Anladım ilkbaharın sonbahardan zor olduğunu
Hatıraların ocağı içindi bütün ormanlar
Yarın ne diri ağaçtı ne güzeldi yangını
Gece gündüz onu izledim

HASRET

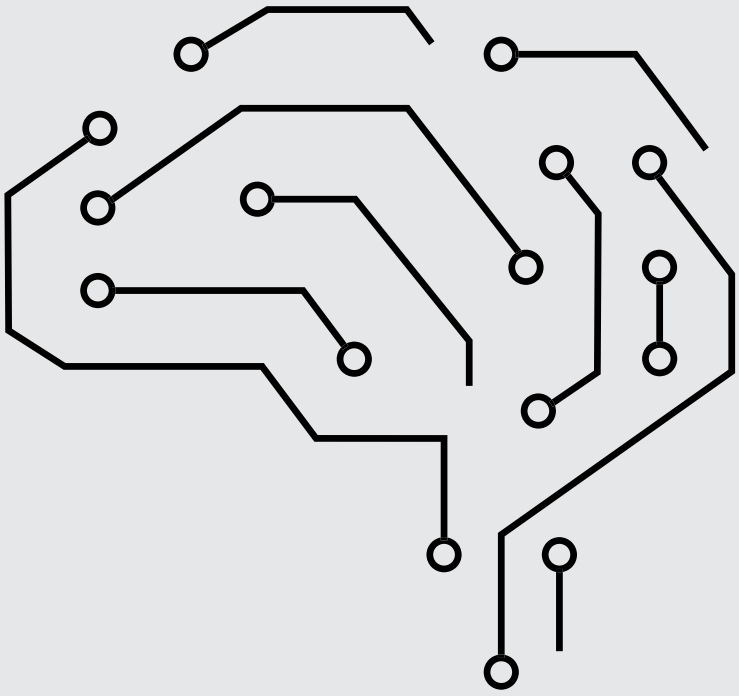

■ SAMET ÇILDAN

Ekim ayının son haftası. Günlerden… Günlerden cuma. Alelâde bir Balıkesir akşamı, hava fena hâlde ayaz. Dolmuş taksideyiz. Benden başka üç müşteri daha var. Akşam telâşesi, yorgunluk… Hâliyle kimse konuşmuyor, herkes bir yerlere yetişmek derdinde. İçeride, dolmuş taksi telsizinden ara ara gelen cızırtılı anonslardan başka ses yok. Ön koltukta tek başına oturabilmenin tarifsiz hazzını yaşarken, bir yandan da dikiz aynasından arkadaki üçlüyü gözetliyorum. Hareket ediyoruz. İstikamet: Kuvva-i Milliye Mahallesi.

"Şuradan bir tane alır mısınız?" veya "Yonca'da ineceğim" gibi cümlelerden sonra tekrar bir sessizliğe bürünüyoruz. Ben de fırsattan istifade zihnimde "Herkesin Süleyman" isimli bir hikâye kuruyorum; Gönen taraflarından bizim oraya gelip yerleşen Süleyman Ağabey'in hikâyesini.

YAPAY ZEKÂ ŞİİR YAZABİLİR Mİ?

■ M. SADİ KARADEMİR

Gazetelerde, televizyonlarda, internet sitelerinde, sosyal medyada sık sık karşımıza çıkan, bazen gelişmişliğin verdiği refah duygusuyla, bazense teknolojinin fazla gelişiminin insanı ürküten yanıyla -fakat ne olursa olsun- her açıdan ilgi çeken bir haber çıkıyor karşımıza: "Yapay Zekâ Şiir Yazıyor". Yabancı firmalar da yerli firmalar da bu konuda birbiriyle yarışıyor, medyada yer almak için can atan akademisyenler, mikrofonun karşısında gururla icatlarından bahsediyorlar. Türkçe bilmem kaç kelime, bilmem kaç şiir, sisteme tanımlatılarak yorumlatılıyor ve ortaya bir şair ismi ile kelime kombinasyonlarının dil bilgisi kurallarıyla devrik birleşiminden meydana gelen "şiirsel yığın" çıkıyor.

İyi şiiri okumaktan uzak kalmış genel kitle için "pek de fena sayılmaz" geliyor bu şiirler. Çünkü şair diye karşılarına çıkanlar yapay zekânın "çıkarımından" katbekat kötü şiirlerle yıllardır edebiyat ortamında

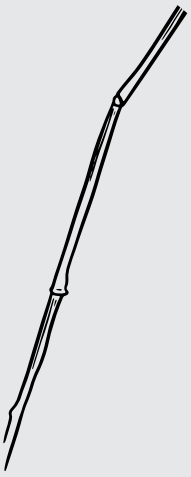
DURSUN GÜRLEK'İN İBNÜLEMİN BİYOGRAFİSİNİN İKİNCİ CİLDİ: *DÂRÜ'L-KEMÂL VE ERBÂB-I KEMÂL*

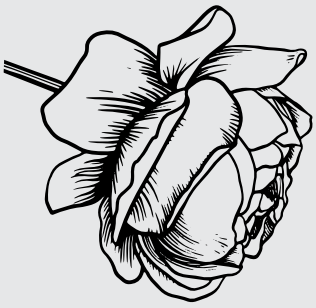
■ DR. ÖMER GÖK

"En mes'ud insanlar mevsim-i şebâbı,
iffet-i kâmile ile geçirmiş olanlardır." **(İbnülemin)**

Son yıllarda kitap dünyamızda, İbnülemin Mahmut Kemal İnal ve onun eserleri üzerine büyük bir rağbete şahit olmaktayız. Çalışmaların çoğunluğunda üstadın telif eserleri üzerine yapılan inceleme ve metin neşirlerine yoğunlaşıldığı görülüyor. Bunlar arasında Ketebe Yayınları'ndan yeni baskıları yapılan *Hoş Sadâ* (2019) ve *Son Hattatlar* (2021), Eflatun Kitap'tan çıkan *Kemâlü'l-Kiyâse fî Keşfi's-Siyâse* (2020) ve Hikemiyat Yayınları'ndan çıkan *Kemâlü'l-Kâmil* (2020) ilk akla gelenler olsa da elbette yapılan neşirler, bunlarla sınırlı değildir. İbnülemin kitaplığının giderek genişlediği, farklı yayınevleri tarafından kendisine

ÖLÜMDEN BETER

■ UMUT SAMİ YILMAZ

Ayrılık değil de yanılmak üzüyor insanı. Sevdiğin, saydığın, gözünden sakındığın birinin zannettiğin kişi olmadığını, yani yanıldığını anladığın anda; ümitsizliklerin, ıstırapların en büyüğü içinde buluveriyorsun kendini. Nitekim insanların sokaklarda güvensizlikle dolaştığı bu yüzyılı yaratanlar da bu sahtekârlar değil midir?

İçten, epey derinimden gelen bir ses; bu ağdalı, beylik sözleri tekrarlayıp duruyordu zihnimin içinde. Kendi yarattığım sözcükler olduğuna inanasım gelmiyordu. Okuduğum bir kitapta, izlediğim bir piyeste rastlamış ve hafızama yer etmiştir diye düşünüyordum. Şimdi, bu talihsiz senaryoda, bir ayrılık arifesinde; kendine ortaya çıkacak en iyi zamanı yaratmış ve dökülüvermişti meydana.

-Neden konuşmuyorsun?

-Bilmem.

TEK ATIMLIK KURŞUN

■ ELİF ARPACI

-Yeteeeeer!

-Efendim anne.

Benim adım Yeter. Ama altıncı ya da dokuzuncu doğduğumdan falan değil yanlış anlaşılmasın, o bilindik çok çocuklu ailelerin komik hikâyesi değilim. Bana her seslendiklerinde sanki kızarlar, sanki bütün öfkelerini kusmak için bahaneye bakarlar da bende bulurlar. Hani bazen lunaparkta o korkutucu oyuncağa binince nasıl olsa kimin bağırdığı belli olmuyor diye çığlığı basarız ya o misal. Sanırım adım da tam olarak bu yüzden Yeter. İnsan ilk çocukta yeter der mi hiç?

Adımla ilgili yapılan şakalardan bunaldığımdan mıdır bilmem ama pek arkadaş sevmiyorum ben. Dünyada işgal ettiğim alan içerisinde herkesten nefret ediyorum köşesi yaptım kendime. Zeytin dalı uzatanın kafasını koparıyorum, beyaz güvercin uçuranın ellerini kırıyorum.

EMİNE IŞINSU'DAN MEHMET ÇINARLI'YA MEKTUPLAR

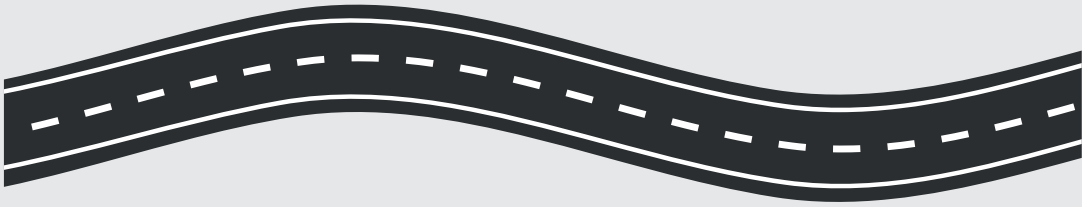
■ ŞABAN ÖZDEMİR

2021 Mayıs'ının başında kaybettik Emine Işınsu'yu. Annesi Halide Nusret'ten tevarüs ettiği yazarlığı, birçok eserle taçlandırdı Işınsu. Ömrünün son aylarında hatıratını yayımladı: *Kendimden Kendime*[1]. Hastalığının ilerlemiş olması onda bazı geri dönülemeyecek izler bırakmış olmalı ki eşine "Güzel kelimelerimi bulamıyorum," demek suretiyle çaresizliğini anlatmıştır. Türk edebiyatına yazdığı eserler ve çıkardığı *Töre* dergisiyle çok büyük hizmetler etmiş olan Işınsu, milliyetçi-muhafazakâr bir mahfilin çevresinde eserlerini vermiştir. Bu çevrenin en belli başlı şahsiyetlerinden biri de *Hisar* dergisi sahibi Mehmet Çınarlı'dır.

Mehmet Çınarlı ile Emine Işınsu'nun ilk karşılaşmaları Işınsu'nun ilk gençliğine kadar gider. Çınarlı, Ankara'da bir gün yolda yürürken

[1] Emine Işınsu, *Kendimden Kendime*, Ihlamur Yay., İstanbul, 2020.

KAYBOLMAK GİBİSİ YOK

■ MUSTAFA UÇURUM

Yollar kapanır; bulutlar, güneş, kapılar, gözler kapanır. Gün gelir insan kendi içine kapanır. Tam kapanma; köşelerine çekildiğimiz hayatın bütün ipuçlarını elimizden çekip alacak. Gökyüzü üstümüze çekilecek ağır bir şarkı gibi.

Mevsimlerin tam ortası, gecenin yarısı, saatin çeyreği, yüzümün iki yanı, dünyanın bana kalan tarafı. Böyle başlar bir yarış bir rüzgârı alıp yanına. Kim kimi yenecek, dünya en çok kime kalacak, mazlumun ahı ne zaman dinecek, dualar namlu gibi ne zaman sürülecek meydana, parmaklar ne zaman gökyüzünü tutacak?

Ne zaman içimden bir yağmur geçse, önce hafiften toprak kokmaya başlar her yerde. Sabah buğusu ile duman duman yükselir toprağın kokusu göğe. Yolların iki tarafı da öyle bir hazırlık içinde olur ki tarifi imkânsız bir susuş gelir, dayanır kapıya. Cenk meydanlarından

SEYİR DEFTERİ II

■ ASUMAN DEMİR

Dertli Mahallesi. Ziya Konuşmaz Apartmanı. Giriş Yanı Sağ Çardak.

Gülsüm akşam kocasıyla kavga etmiş. Haydar o hınçla kapıyı vurup çıkmış. Gülsüm de teflon tavayı fırlatmış ardından. Durum İkinci Dünya Harbi'nden hâllice. Gülsüm'ün tavayı fırlatması savaşı bitirmiş. Hep böyle biter kavgaları. Biri illa diğerinin davranışının üstüne çıkacak. İkisi eşitse sürer gider. Biri kazanmazsa sözüm ona rahatlayamaz ikisi de. Öyle alışmışlar, on yıldır bu böyle.

İkilinin arası sabahında soğuk savaşta. Akşama Haydar, Gülsüm'ün sevdiği meyvelerden getirecek, pişmaniye belki de. Gülsüm onu da sever çünkü. Gülsüm iki kara kaşını çattığı yerden ayıracak, sıska yüzü çıkık elmacık kemikleriyle Haydar'ın bıyıkları karşısında iki parmağıyla pişmaniyeyi yiyecek, Haydar bıyıkaltından ona gülecek, ne tava kalacak ortada ne kapı. Haydar'ın imkânı olsa koca bir buket de getirebilirdi,

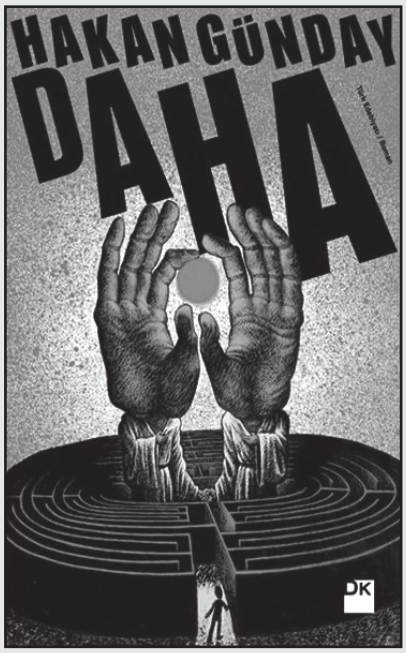
MAVİ BOZKIR

■ NİSA ESER

Bozkırın yeşil denizinde yakıcı bir güne daha uyandı Salih Bey. Kasabanın biraz dışında kalan, kendi elleriyle yaptığı kulübesinde güneşin her anına şahit olup sanki tüm gün ışıklarını evin içine sokacakmış gibi bir hâli vardı. Namazını kılıp küçük bahçesinde oturmaya çıkalı epey olmuştu. Kahvaltı yapmak için küçük dostunu bekliyordu fakat semaveri yakmayı unutmuştu. Çırayı küçük hazneye doldurup çakmakla ateşe verdi. Usul usul evin birkaç merdivenini çıkıp hemen sol taraftaki mutfağa yöneldi. Kasabadan bidonla getirdiği pınar sularından birini alıp semaverin yanına gitti.

Salih Bey semaverden çıkan dumanları medet bilip çimlerin üzerine uzandı. Göğün maviliğinin kara dumanla karışmasını hep sevmişti. Güneşli havaların bir anda kararıp yağmur bulutlarının göğü kaplaması onun hep ilgisini çekmişti, semaver dumanını da yağmur bulutlarına

HAKAN GÜNDAY VE *DAHA*'SI

■ GAMZE GÜL

Bir Hakan Günday romanı olan *Daha* bir insan kaçakçısının hayatını konu alır. Bu insan kaçakçısı, romanın protagonisti olan Gazâ'nın babasıdır. Bu kaçakçının adının "Ahad" (daha kelimesinin tersi) olması, kitabın isminin "Daha" olmasının iki sebebinden biridir. Diğer sebep ise kaçırdıkları mültecilerin bildikleri tek Türkçe kelimenin "daha" olmasıdır.

Okuyucular bu kitabı okurken, alışılmışın aksine, "kötü" tarafın hikâyesine tanık olurlar. Bugüne kadar kaleme alınan romanların çoğunda "iyi" tarafın hikâyesi anlatılmıştır. Günday ise bu romanında, tabiri caizse, madalyonun diğer yüzünü çevirir ve okuyucuları "kötü" tarafın öyküsüne ortak eder.

Roman temelde dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her biri, Rönesans resmindeki terimlerle başlamaktadır ve bu terimler, o bölümdeki olaylarla ilgili ipuçları taşır.

HELVA

■ EMİNE BAKAR

Nergize Esed'in hikâyesi, Emine Bakar tarafından
Özbek Türkçesinden Türkiye Türkçesine aktarılmıştır.

Mesture, yarı aralık avlu kapısına yaklaştığı sırada adımlarını yavaşlattı. İçeriye girdiğinde etrafa bir göz attı. Öğle vakti olduğu için herhalde, hiç kimse görünmüyordu. Avlunun bir kenarına ekilen kırmızı, sarı, pembe renkteki güz çiçekleri parıldıyor, arıktan pırıl pırıl su akıyordu. Sağ taraftaki tahta bağ dayaklarının üzerinde güneşin nuruyla parıldayan üzümler görünüyordu. Kuşlar da bu tahtaların üzerindeki el yapımı korkuluğa aldırış etmeden üzümleri gagalıyordu.

"Önceden nasılsa şimdi de öyle, sanki hiçbir şey değişmemiş gibi…" diye aklından geçti. Avlunun başköşesindeki eyvana yaklaştığında eyvana dayanak olan tahta direği farkında olmadan okşadı. Bir zamanlar bu eve gururla dayanan bu tahta direk, şimdi epey çökmüş, yarıkları artmış gibi göründü. Ne olursa olsun, bu direkle birlikte buradaki her şey onun için çok kıymetliydi. Çünkü o, işte bu direğe defalarca tutunarak Allah'a

GALİP AĞABEY İLE MUHLİS EMİ

(Bir Edebiyat Türü Önerisi Olarak Kurmaca Güldürü)

■ DURSUN AYAN

Burada bahsedeceğim Galip Ağabey-Muhlis Emi ikilisine ait anlatılara fıkra değil bir kurmaca güldürüdemeliyim. Anlatılar Sivas-Gölova ilçesinin merkezine aittir. Tanrı rahmet etsin, Galip Ağabey (Galip Saygılı, 1927-1994) ile Muhlis Emi'm (Muhlis Ayan, 1925-2001) gerçekte Gölova'da çocukluklarından beri aynı mahallede beraber büyümüş, beraber gurbetçilik yapmış, yazları da kendi çiftleri, çubuklarıyla uğraşıp geçimlerini rençperlikle sağlamış iki komşu ve arkadaştır. Muhlis Emi benim öz amcam, Galip Ağabey de mahalleden komşumuzdur. Biz de onların çocuklarıyla büyüdük ve rençperliğin temel bilgilerini ailemizden aldıktan sonra çalışmak için, okumak için gurbetin yolunu tutturduk. Ankara'ya, İstanbul'a düştü yollarımız; rızıklarımız buralardaymış demek.

Galip Ağabey-Muhlis Emi gülmecelerinde Galip Ağabey aslında Muhlis Emi'min zihninde yarattığı zengin, zeki ve teknolojik icatları

SELİM'İ NASIL YEDİM?

■ AYŞE YAZICI YAVUZ

Verdiği sözlerden döndükçe dünya
Bulanan midem
Kabaran safram
Üstüne gelmesin kimsenin diye
Üstüme üstüme gitmelerim
Yüzüme gözüme kusmam

Bu şehirde de deniz var. Gittiğim her şehirde deniz var. Gittiğim her yere deniz götürüyorum cebimde. Önce ikiye katlıyorum denizi, sonra dörde. Annem öyle demişti. Öğretmenin tırnaklarına bakmak isterse bu mendili çıkar ve tırnaklarını mendilin üzerine koyup göster öğretmenine. Tırnaklarımdaki iyot, mendilin yosun kokusu, midye dolması ve en çok da kılçıklara not verdi öğretmenim bu yüzden. En yüksek notu

"EBEDÎ HADİMÜ'L HARAMEYN" İDRİS SABİH GEZMEN'İN AZİZ HATIRASINA SAYGI DURUŞU

■ ERHAN PAŞAZÂDE

"Ruhumuzun içinde kar yağar
Anamızdan doğduğumuz geceden beri
Heybemizi emektar makinelere yükleriz
Fikirlerimizi tifil vinçlere
İri buğday tanelerinin
Trenleri yürüttüğünü bilmeyiz
Biz yangında koşuyu kaybeden atlarız
Biz kirli ve temiz çamaşırları
Aynı zaman aynı minval üzere katlarız
Biz koşu bittikten sonra da koşan atlarız"

Sezai Karakoç / Şahdamar

LALELER KAN OLDU

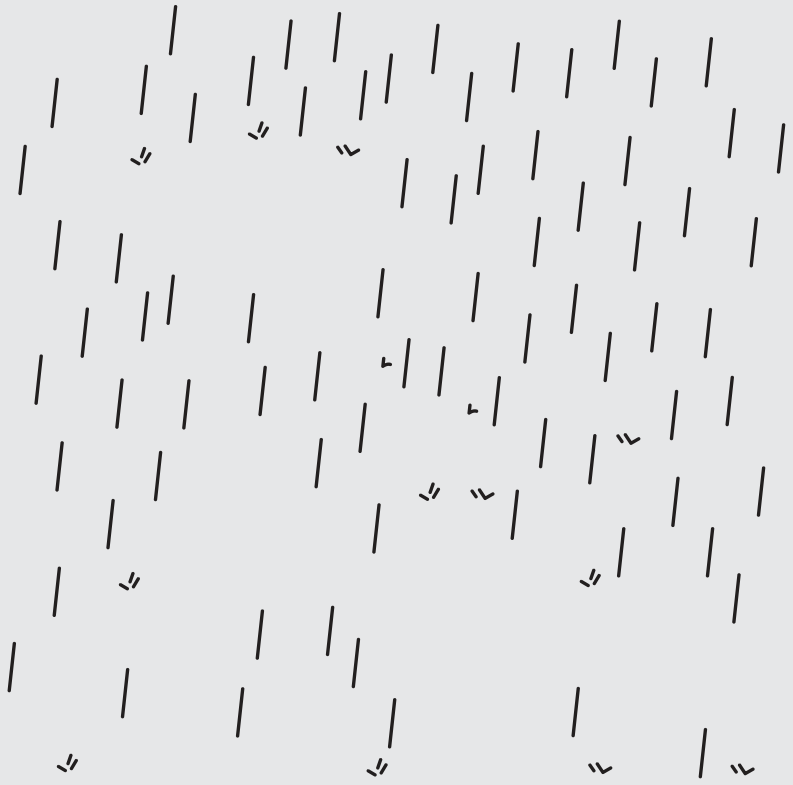
■ ÜMMÜ BURÇİN ÖZKAN

"Değildir öyle pek üstad şair gerçi ammâ kim
Yine eş'arıtab'a hoş gelir bilmem ne hâlettir"

Nâr gibi kızarmış kulaklarına avluyu aşan küfürler çarpıyordu. Mucizeler söyleyen dili lal olmuştu. Şaşkınlıktan mıydı bu sessizliği? Feleğin zulmünü hiç mi söyletmemişti sanki kaleme… Ne diye şaşıracaktı ki? Ama yine de böyle katledilerek ölmeyi hak etmiş miydi sahiden? Alınyazısına kara mı çalacaktı, yakasına yapışacak hunhar eller? Dedesi gibi mi olacaktı sonu? Atların arkasında mı sürüklenirdi cesedi, yoksa itlere mi yem ederlerdi?

Ansızın bir kuvvet hissetti bileklerinde. Oturduğu yerden destek alıp hızla cumbaya yöneldi. Ufuktan yaklaşan kızıl kütleyibüyüten her meşaleli, sopalı el; kalbini biraz daha sıkıştırmaya yetiyordu. Daha dün

ÇENTİK

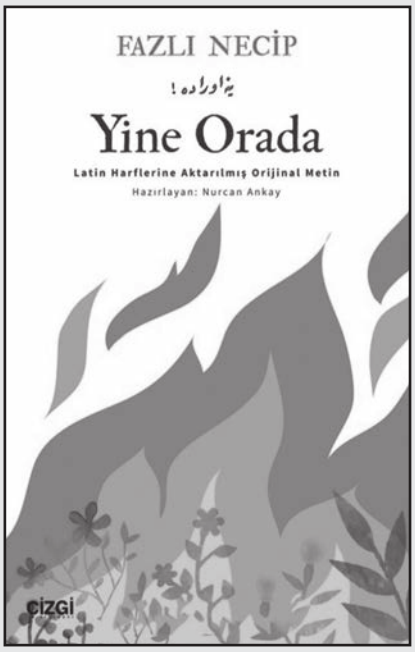

■ MENEKŞE ERCAN PEKEL

Arka bahçeye bakan pencere ardına kadar açık. Varla yok arası bir esinti. Cılız bir hanımeli kokusu. Yapış yapış nem, bütün gün nefessiz bıraktı. Ölgün bir soluk var şimdi. Kirden grileşmiş tül perde hafifçe kımıldandı. Yaz güneşi onu da eritip bitirmiş, mecalsiz bırakmış. Tül hareket ettikçe, bir orası bir burası pencerenin tahta pervazındaki çentiğe takılı kalıyor. Tül, çentiğe bırakmış kendini. Az biraz kuvvetli esse, kurtulur pervazdaki çentikten. Esmezse de takılı kalır, ne gam...

Pervazın beyaz yağlı boyaları dökülmüş. Derin çatlaklarının her birine güzelce macun sürülmüş. Zamanında. Kim bilir kaç yaz önce. Kuruyup parçalara ayrılmış macun, eskiden sağlam ve yapışkan olduğunu unutmuş. Artık tutunmakta güçlük çekiyor. Suyu çekilmiş, rengi koyulmuş. Pervazın iç tarafında, sağ üst köşede kımıltısız duran bir salyangoz var. Dört saattir orada. Boğucu havayı da umursamıyor,

AŞK VE TELAFİ: YİNE ORADA

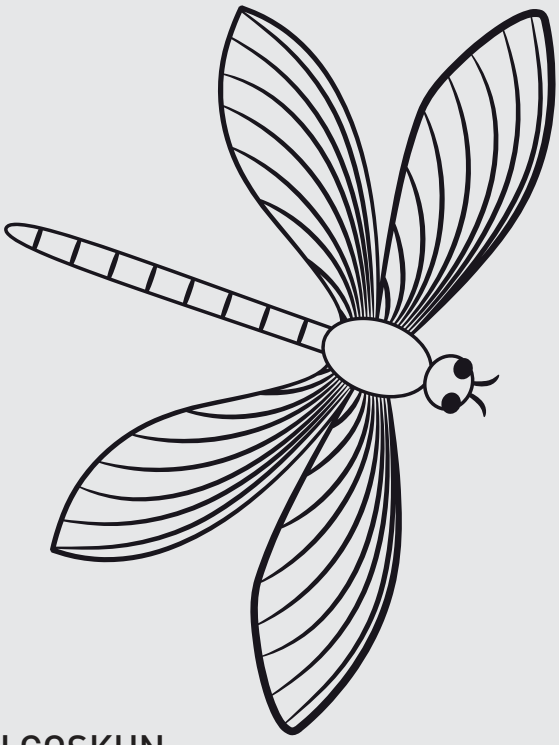

■ FURKAN KORKUT

Aşk, bir duygu olarak insanları sarmaşık gibi tepeden tırnağa saran en yoğun arzulardan biridir. Bağlılığı öylesine büyüktür ki kölesi hâline gelen insana yaptıramayacağı eylem yoktur. Doğal olarak beraberinde hataları ve tavizleri de getirir. Çünkü insan, doğası gereği daima arzunun peşindedir ve aradığı arzuyu, içinde yaşadığı toplumun kurallarına uydurmakta zaman zaman güçlük çeker. Peki aşk için yaptıklarımıza hata diyebilir miyiz ya da bu adlandırma sadece toplumun bize dayattıklarından mı ibarettir? Yahut da adı her ne olursa olsun; yanlışlar, hatalar, aldanmalar… tüm bunların telafisi mümkün olabilir mi? İşte bu sorunun cevabı Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Ankay'ın Latin harflerine aktardığı, Fazlı Necip'in *Yine Orada* adlı romanının odak noktasını oluşturuyor ve cevabı romana göre evet, mümkündür.

Fazlı Necip, Osmanlı döneminde Batı'ya yakın ve oldukça hareketli

BİR NİGEHBÂN: YUSUFCUK KUŞU

■ CANSU COŞKUN

"Dura dura bir sel oldum erenler
Bilmem çağlasam mı çağlamasam mı ?"

"Asıl akrabalık, ruh arkadaşlığıdır. İnsan kendi manasını bulduğu kimsenin yakınıdır." diyordu Vatan Annem *Aşk Budur* kitabında. Pekala, insanın aynı manayı taşıdığını zannettiği, elest meclisinde aşk deyû yüreğine belenen sevinin, maddi âlemdeki yegane karşılığının ızdırap olması, pek tabii salikin muhabbetini görmek içindir. Allah'a riyasız bir teslimiyet ile bağlanmaya müheyya mıdır, anlamak içindir.

Bu düşüncelerin sükûnu altında, Aydın'da baba ocağımın balkonunda oturuyorum. İçinde bulunduğum halet-i ruhiyenin tesiri ile girdiğim gayya kuyusundan çıkmaya çabalıyorum. Fenalık edenlerin, yüzlerine riyanın perdesini çekenlerin elleri altında, ruhum sürekli ve

“HANGİ ÇAĞDAYIZ ABİ?”

■ EMİRHAN EDER

Müzik duraksadığı zaman dillenen boşluğa düştüğümüzde hayat boşa çıkar ve kısıtlı idrak yeteneğimizle dünyanın enerji sarmalını çözdük sanırız. Oysa kurgu dolaşık insan hantaldır. Çoklarımız refaha erdiğinde -unutmak- artık bencillik üstü bir eylemdir. Hâl böyleyken artık kahramanlar da yapay ve plastik kokar. Tarihî çeşmeler niteliksiz ve kalıpsız isimlerle boyanır. Ve uyuduğumuz dağarcıkta bile işleyen bir sistem kurmuşuzdur çoktan. Felaket ve esenlikler öz elimizden doğarken bolca kutsar, bolca aforoz ederiz. Sonra cesur ahmaklığımızla, ürkek merhametimizle, balçığın ve nefsin yoğurduğu kıvamımızla bir tarafa eğiliriz. En yorgun deneyci ellerimizdir. Âdem’in son adımı olmak bazen görkemli bir maharet sanılır. Oysa bu kulaklarımızda kadim bir gevezeliktir daima. M.Ö. 7. yüzyılda ilk kez darp edilmiş olan metelik bugün cazip bir tanrı gibi aramızdayken üstelik. Düzen ve bozgun-

Cc.

Cc.

■ DURMUŞ BEYAZIT

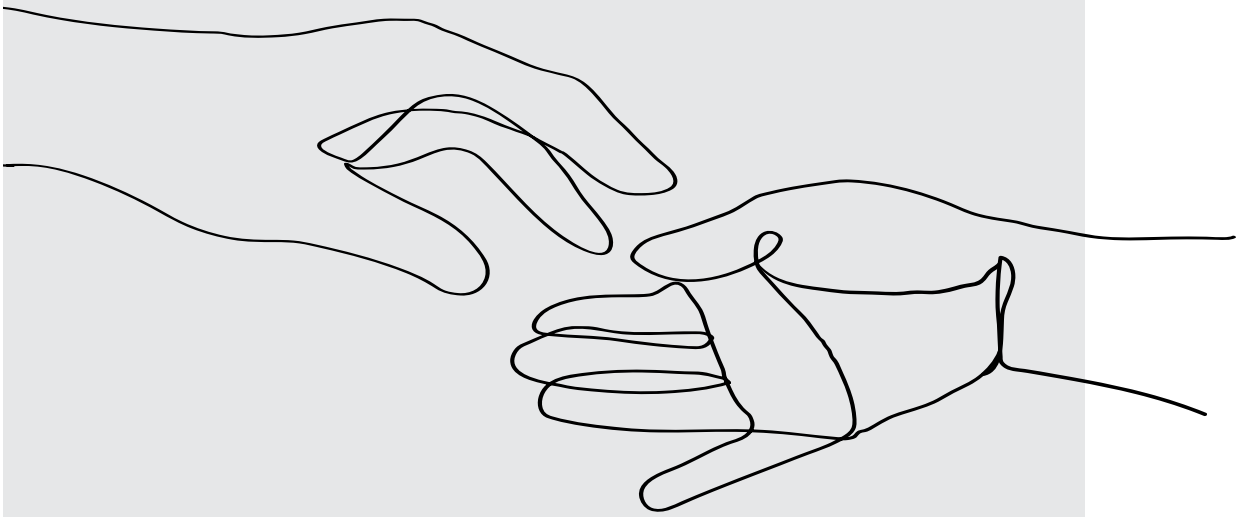
***

(Cc., Hikâyatı Cemil Bey'de geçen asıl kahramanı anlatmak için seçilmiş kısaltmanın kendisidir. Kısalmış bir şey, tedirginliğin sesini önce içinde duyar. Bu yüzden Cemil Bey ölmeden önce ölüyor. İsim ondan daha ilerde, o isimden ilerdedir. O olmayınca hikâye oluyor, o varlık bulduğunda hikâye duruyordu. Bir gün, beş gün, on gün değil, bir ömür böyle.)

Bir düşman bir düşmana bunlar ancak mikserlik yapar, hainlik yapar, diyor attığı taş ile. Taş yerini buluyor.

Oysa büyük taşlar hiç oynamaz yerinden, ben İstanbul'dayım, mütenahiz mi desem işte öyle bir gücün tam karşısındayım, denizi sey-

PANZEHİR

■ ÖZAY ERDEM

Elli iki adam aynı anda yıkıldı.

Koca Râgıp'ın kahvesinde "derin sessizlik" kendisine önemli bir yer buldu. Oysa biraz önce, stresli de olsa, coşkulu bir hava vardı.

Bitiş düdüğü çaldı.

Kimileri artık küfrediyordu.

İskemlesini geriye itip kalktı Şeftali Bey. "Bu böyle olmayacak," dedi. Omuzları düşmüş hâlde kalabalıkla beraber çıkışa yöneldi. Râgıp'ın çırağı kapı önünde bekliyordu. "Olsun be abi," dedi geçerken, "haftaya kazanırsınız ne olacak." Başını çevirip de bakmadı Şeftali Bey. Bu adam da futboldan hiç anlamıyor, diye düşündü dışarıya çıktığında. Önemli olan bu hafta kazanmaktı. Gelecek haftaki galibiyetin anlamlı olması bu maçın kazanılmasına bağlıydı.

Oysa ne güzel başlamıştı her şey. İlk on dakikada takım iki gol bir-